

Premium

Eugene Cernan kráčel po Měsíci, návštěvu Česka ale málem nepřežil

Michal Bělský

14. prosince 2022 14:00

Kořeny Eugena Cernana, který se před padesáti lety jako poslední člověk procházel po povrchu měsíce, sahají až do jižních Čech. Při návštěvě Borovan na Písecku, ze kterých jeho rodina pochází, si prošel staré stavení svých předků, ochutnal tradiční jídlo a zasadil pamětní strom.

Od dětí v krojích si při slavnostním přivítání bere z ošatky chléb se solí a zakusuje se do něj. Je to však i na něho příliš velké sousto. Zbytek suchého krajíce si tedy rozpačitě schovává do kapsy. Nemá ponětí, co si s ním počít. Jeho sedmnáctiletá vnučka Ashley společně s místními obyvateli úsměvně scény jenom přihlíží.

A pobaveně na celou situaci vzpomíná i tehdejší starostka Borovan na Písecku Ivana Dolejšková, která v roce 2008 v obci vítala amerického rodáka s jihočeskými kořeny Eugena Cernana.

„Při návštěvě se zajímal o každý detail v obci. Byl bezprostředně lidský a tím si nás získal,“ vypráví o muži, který se přesně před padesáti roky jako poslední člověk procházel po povrchu Měsíce.

Od té doby do měsíčního prachu žádný jiný člověk svou nohu neotiskl. Cernan ale obrazně řečeno zanechal nesmazatelnou stopu právě v Borovanech, které poprvé a naposledy navštívil v červnu roku 2008. Z malé obce totiž pocházel jeho dědeček, jenž před více než sto lety emigroval do Spojených států. Tehdy 74letý astronaut dorazil do Česka na pozvání Národního muzea v Praze a pochopitelně si nenechal ujít možnost poznat rodnou ves svých předků.

„Bylo to neobyčejně milé setkání a moc mě překvapilo, v jak uvolněném duchu návštěva proběhla. Přivítali jsme ho u obecního úřadu pod naším památným dubem. Je to navíc symbolické místo, protože tam, kde nyní sídlí obecní úřad, stával kdysi domek rodiny Cihlářů z dědečkovy strany. To ho tehdy hodně dojalo,“ vzpomíná na čtrnáct let staré setkání Dolejšková s tím, že z jeho návštěvy měla obrovskou trému.

„Přeci jen to byla pro naši obec obrovská událost. Moc mile nás ale překvapilo, jak byl z celé návštěvy nadšený,“ dodává. V obecní kronice pak zanechal upřímný vzkaz: „Je to významný okamžik můj a mé vnučky, kdy se vracíme ke svým českým kořenům. Děkujeme za vřelé uvítání a za vaši pohostinnost.“

Nejvíce se Cernan v Borovanech zajímal o dům, v němž vyrůstal jeho dědeček z matčiny strany. Když se procházel jeho zahradou, která byla v té době ještě v původní podobě, rozeběhl se po ní ke kamenným sloupům, které dříve ohraničovaly pozemky. „Jednoho z nich se chytil a prohlásil: Tak tady chodili moji předkové. Moc mě překvapilo, že měl tak silný vztah k půdě svých předků,“ líčí detaily návštěvy Dolejšková.

Havárie s vrtulníkem

Po seznámení se samotnými Borovany rodák z Chicaga společně s lidmi z obce navštívil i poutní kapli svaté Rozálie, kam dorazil povozem taženým koňmi. Tam už na něho čekala delegace z nedalekých Bernartic, jež se ho po zbytek dne ujala.

„Společně jsme si ještě v Bernarticích dali oběd a stihli jsme v kostele konec mše. Tam si všiml jedné stařenky se šátkem na hlavě a okamžitě si vzpomněl na svou babičku, která podobný šátek v Americe nosila. Hodně si při návštěvě všiml různých maličkostí,“ přibližuje detaily vzácné návštěvy Dolejšková.

Cernan málem na Měsíc neletěl, havaroval totiž s vrtulníkem do vody

Ještě než ale odjel Cernan do Bernartic, stihl v Borovanech společně s hasiči zasadit lípu. „Tenkrát jsem u té slávy byl v hasičské uniformě. K lípě jsme navíc umístili kámen s pamětní deskou připomínající jeho návštěvu. Jako hasič jsem ale také byl u jeho havárie s vrtulníkem v roce 2001,“ zmiňuje současný starosta Borovan Martin Šebek dobrodružnou příhodu amerického bojového pilota, který měl kromě českých také slovenské předky.

18 fotografií

Na konci října roku 2001 totiž přiletěl do Česka společně s jiným astronautem s českými kořeny [Johnem Blahou](#), a to na pozvání tehdejšího náčelníka generálního štábu Jiřího Šedivého. Cernan trval na tom, že chce navštívit právě Borovany, v čemž mu armáda vyšla vstříc. Na jih Čech tedy vyrazil helikoptérou společně s českým kosmonautem Vladimírem Remkem.

„Věděli jsme, že má přistát na fotbalovém stadionu v Bernarticích. Postávali jsme před domem a vyhlíželi kolonu, jenže pak někdo přiběhl se zprávou, že celá delegace spadla s vrtulníkem u nedaleké Okrouhlé. Ihned začaly kolovat různé fámy, co se s posádkou stalo,“ vypráví Dolejšková a doplňuje, že nikdo žádné ověřené zprávy z místa nehody neměl.

Nakonec se ukázalo, že pilotovi vrtulníku došlo palivo a při nízkém přeletu byl nucen tvrdě přistát. Při nehodě se tehdy zranili čtyři členové posádky, vzácný host i kosmonaut [Remek](#) ale vyvázli bez újmy a skončili v písecké nemocnici na pozorování.

„Nejhůře dopadla letuška, která si z nehody odnesla trvalé následky. Po události Cernan s nadsázkou poznamenal, že přežil lety do vesmíru, ale cesta vrtulníkem mu málem byla osudná. Na místě přitom pomáhal zraněným i ostatním členům posádky,“ říká bývalá starostka a připomíná, že Cernan už dříve jednu nehodu s vrtulníkem přežil. „Ještě před letem na Měsíc havarovali na Floridě. Se strojem spadli do řeky, ale nic se mu naštěstí nestalo.“

„Amerika byla tabu“

Obě zmíněné návštěvy nebyly jediné, které na území Česka podnikl. Už v roce 1974 chtěl navštívit Československo, ale oficiálního pozvání se nedočkal. Vyrazil proto na novinářskou akreditaci do Bratislavy, odkud odjel na krátkou návštěvu observatoře v Ondřejově ve Středočeském kraji. V Česku se zastavil také v roce 2004 při příležitosti vydání své knihy *Poslední muž na Měsíci*. Tak si ho zřejmě také bude pamatovat většina lidí. Přitom v rodném kraji jeho dědečka dlouhá desetiletí nikdo ani netušil, že odtud pochází.

„Vůbec se o tom nemluvílo, protože Amerika pro nás byla víceméně tabu. První informace se k nám dostaly až těsně po revoluci. A jestli to někdo ze vsi věděl, nechal si to pro sebe,“ doplňuje Dolejšková s tím, že v Borovanech už dnes zřejmě ani žádné příbuzné nemá.

Cernana chtěli kdysi pozvat také do Nuzic, které spadají pod Týn nad Vltavou. Lidé z obce, kde se narodila jeho babička, o to kdysi velmi stáli, nakonec se ale setkání uspořádat nepovedlo. [Eugene Cernan](#) totiž zemřel v lednu 2017 v americkém Houstonu ve věku 82 let. Jeho stopy na povrchu Měsíce ale nejspíš ještě nějaký ten rok vydrží.